

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO**

POZIOM PODSTAWOWY

Próbna Matura z Operonem 2023/2024

TERMIN: 21 listopada 2023 r.

TEST JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie części 1., 2. i 3.)

ŁĄCZNA LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA CZĘŚĆ 1. I 2.: 25

1

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone 1 i 2 – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testami zawiera 15 stron (zadania 1.–18.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile cię poproszono.

Tekst 1.

Yuval Noah Harari

Gdy dorośniesz, możesz nie mieć pracy

Nie mamy pojęcia, jak będzie wyglądał rynek pracy w 2050 roku. Powszechnie przyjmuje się, że uczenie maszynowe i robotyka zmienią niemal każdy fach – poczynając od produkowania jogurtu, po uczenie jogi. Sporną kwestią pozostaje natomiast to, jaki będzie charakter tej zmiany oraz jak szybko ona nastąpi. Niektórzy uważają, że w ciągu zaledwie dekady lub dwóch miliardy ludzi staną się ekonomicznie niepotrzebne. Inni natomiast twierdzą, że nawet na dłuższą metę automatyzacja będzie nadal tworzyć nowe miejsca pracy i generować coraz większy powszechny dobrobyt.

Czy zatem jesteśmy bliscy jakiegoś przerażającego wstrząsu, czy też tego rodzaju prognozy są kolejnym przykładem bezpodstawnej hysterii? Trudno powiedzieć. Obawy, że automatyzacja spowoduje ogromne bezrobocie, pojawiły się już w XIX wieku i jak dotychczas jeszcze się nie ziściły. Od początku rewolucji przemysłowej było tak, że na każde miejsce pracy zabrane przez maszynę powstawało przynajmniej jedno nowe, a przeciętny standard życia radykalnie się podnosił. Mimo to są powody, by sądzić, że tym razem będzie inaczej i że uczenie maszynowe będzie prawdziwym wstrząsem.

Ludzie mają dwa rodzaje umiejętności – fizyczne i poznawcze. W przeszłości maszyny rywalizowały z ludźmi przeważnie w zakresie zdolności typowo fizycznych, ludzie zaś zachowywali olbrzymią przewagę nad maszynami w zakresie poznania. [...] Obecnie jednak w coraz szerszym zakresie tych umiejętności – w tym także w rozumieniu ludzkich emocji – sztuczna inteligencja zaczyna osiągać wyniki lepsze niż ludzie. [...]

Kierowca przewidujący zamiary pieszego, bankier oceniający wiarygodność potencjalnego pożyczkobiorcy i prawnik sondujący nastroje przy stole negocjacyjnym nie korzystają z czarów i magii. Mimo że nie są tego świadomi, ich mózgi rozpoznają biochemiczne wzorce, analizując wyraz twarzy, ton głosu, ruchy rąk, a nawet zapach ciała. Sztuczna inteligencja wyposażona we właściwe czujniki mogłaby robić to wszystko z dużo większą dokładnością i niezawodnością niż człowiek. [...]

A zatem szaleństwem byłoby powstrzymywanie automatyzacji w takich dziedzinach, jak transport i opieka medyczna tylko po to, by bronić miejsc pracy dla ludzi. Przecież tym, czego powinniśmy bronić w ostatecznym rozrachunku, są ludzie – nie miejsca pracy. Niepotrzebni kierowcy i lekarze będą po prostu musieli znaleźć sobie inne zajęcie.

Y.N. Harari, *21 lekcji na XXI wiek*, Kraków 2018.

Tekst 2.

Paul Mason

Przyszłość to czas

Tomasz Targański: – [...] **Napór technologii sprawia, że nie do końca wiadomo, w jakim kierunku kształcić następne pokolenia.**

Paul Mason: – To kolejne wielkie wyzwanie. Automatyzacja i pojawienie się maszyn zdolnych do nauki, a więc pierwotna forma sztucznej inteligencji, odmienia rynek pracy. W 2015 r. podczas Światowego Forum Ekonomicznego w Davos zaprezentowano badania, z których wynikało, że w ciągu następnych 5 lat w wielu sektorach gospodarki zapotrzebowanie na pracowników zdolnych samodzielnie rozwiązywać problemy dramatycznie się obniży. Równocześnie w branży technologii informacyjnych będzie rósł popyt na zdolnych inżynierów. Za chwilę znajdziemy się w sytuacji, w której podstawowe zadania manualne zostaną zautomatyzowane i kształcenie ludzi w tym kierunku straci sens. Za kilkadziesiąt lat, kiedy sztuczna inteligencja ustawi się już jako stabilna i wiarygodna siła, kompetencją niezbędną do codziennego funkcjonowania będzie umiejętność wydania komputerowi właściwego polecenia. Można przypuszczać, że pracę, w dzisiejszym rozumieniu tego słowa, zachowa wąska elita, czyli ludzie absolutnie niezbędni dla funkcjonowania tego zautomatyzowanego systemu.

– **A co z resztą? Wizja społeczeństwa, w którym nikt nie musi pracować, wielu może wydać się nie do zniesienia.**

– Społeczeństwo charakteryzujące się minimalnym zatrudnieniem jest dystopią¹, tylko jeśli system ekonomiczny zorientowany jest na dystrybucję dóbr wyłącznie przez pracę. Dlatego trzeba poszukiwać alternatyw, sięgać po przykłady z historii, choćby tej XIX-wiecznej, kiedy Charles Fourier stworzył koncepcję pracy dopasowanej do ludzkich namiętności. W jednym ze swoich esejów w 1929 r. John Maynard Keynes opisał społeczeństwo nadmiaru albo obfitości. Jego zdaniem kluczowym zajęciem edukacji będzie nauczyć ludzi rozumieć i korzystać z piękna. Myślę, że powinniśmy wziąć jego słowa na poważnie. Musimy skoncentrować się na sztuce zagospodarowania wolnego czasu, który stanie się udziałem przyszłych pokoleń. Moją nadzieję budzi fakt, że zasobne społeczeństwa z reguły wytwarzają wiele kreatywnych rzeczy. [...] Tak więc, jeśli przyjmiemy, że czas wolny sprzyja tworzeniu pięknych przedmiotów, a my nie będziemy już musieli tracić energii na pracę, to być może uzyskamy wgląd w przyszłość.

– [...] **Zewsząd słychać, że cokolwiek byśmy zrobili, nadchodzi automatyzacja, nasza praca będzie niepotrzebna, a sztuczna inteligencja wyręczy nas we wszystkim. Jak w takich warunkach zasiląć wyobraźnię?**

– Akurat w sferze pracy wyzwań z pewnością nie zabraknie. [...] skróćmy tydzień i godziny pracy, otworzymy się na nowe formy zatrudnienia jak *job sharing* (podział jednego etatu na dwie lub więcej osoby pracujące w niepełnym wymiarze godzin – przyp. red.), postaramy się w większym stopniu niż dotąd odnaleźć równowagę między czasem wolnym a pracą. Jeśli zaś chodzi o paliwo dla naszej wyobraźni, to ludzie będą musieli zmierzyć się z pytaniami, na które dziś zwyczajnie nie mają czasu. Każdemu zalecam następujące ćwiczenie. Usiądźcie w fotelu i przez 5 minut zastanówcie się, co zrobilibyście ze swoim życiem, gdyby wasze podstawowe potrzeby były zaspokojone, a praca zajmowałaby raptem kilka godzin w tygodniu? Jak w tych warunkach zrealizować swoje ja i wieść spełnione życie? Oto wyzwanie na XXI w. [...]

P. Mason, *Przyszłość to czas*, „Polityka. Niezbędnik Inteligenta” 2/2016.

¹ dystopia – wizja społeczeństwa zmierzającego do katastrofy i samounicestwienia; też: utwór fabularny przedstawiający taką wizję

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie wypowiedzi Paula Masona wymień dwie dziedziny życia, w których automatyzacja wymusi zmiany. Podaj po jednym przykładzie tych zmian.

Dziedzina życia	Przykład zmian

Zadanie 2. (0–1)

Wyjaśnij stwierdzenie z tekstu Harariego, że *miliardy ludzi staną się ekonomicznie niepotrzebne*.

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–2)

Rozstrzygnij, czy stwierdzenie z tekstu Harariego, że *szaleństwem byłoby powstrzymywanie automatyzacji*, znajduje potwierdzenie w wypowiedzi Masona. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do obu tekstów.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Harariego i do tekstu Masona. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W tytułach obu tekstów występują metafory.	P	F
2.	W obu tekstach występują kolokwializmy.	P	F

Zadanie 5. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polega *wyzwanie na XXI w.*, o którym w ostatnim akapicie mówi Mason.

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–4)

Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: konsekwencje automatyzacji rynku pracy. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

6.
0–1–2
3–4

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Część 2. Test historycznoliteracki

Wykonaj zadania. Odpowiadaj tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile cię poproszono.

Zadanie 7. (0–1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Księga Koheleta

Marność nad marnościami, powiada Kohelet,
marność nad marnościami – wszystko marność.
Nic nowego pod słońcem
Cóż przyjdzie człowiekowi z całego trudu,
jaki zadaje sobie pod słońcem?
Pokolenie przychodzi i pokolenie odchodzi,
a ziemia trwa po wszystkie czasy. [...]
I postanowiłem sobie poznać
mądrość i wiedzę, szaleństwo i głupotę.
Poznałem, że również i to jest pogonią za wiatrem,
bo w wielkiej mądrości – wiele utrapienia,
a kto przysparza wiedzy – przysparza i cierpień. [...]
Nic lepszego dla człowieka,
niż żeby jadł i pił,
i duszy swej pozwalał zażywać szczęścia przy swojej pracy.
Zobaczyłem też, że z ręki Bożej to pochodzi.
Bo któż może jeść, któż może używać,
a nie być od Niego zależnym?
Bo człowiekowi, który Mu jest miły,
daje On mądrość i wiedzę, i radość,
a na grzesznika wkłada trud,
by zbierał i gromadził, i potem oddał temu,
który się Bogu podoba.

Koh 1,2–4; 1,17–18; 2,24–26, *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu* (dostęp online 30.08.2023).

Tekst 2.

Horacy

Do Leukonoi

Nie pytaj próżno, bo nikt się nie dowie,
Jaki nam koniec gotują bogowie –
I babilońskich nie pytaj wróżbiarzy.
Lepiej tak przyjąć wszystko, jak się zdarzy.
A czy z rozkazu Jowisza ta zima,
Co teraz wichrem wełny morskie wzdyma,
Będzie ostatnia, czy też nam przysporzy
Lat jeszcze kilka tajny wyrok boży,

Nie troszcz się o to i... klaruj swe wina.
Mknie rok za rokiem, jak jedna godzina;
Więc łap dzień każdy, a nie wierz ni trochę
W złudnej przyszłości obietnice płoche.

Horacy, *Do Leukonoi*, tłum. H. Sienkiewicz [w:] tegoż, *Wybór poezji*,
Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1975.

Rozstrzygnij, czy postawy podmiotu lirycznego wyłaniające się z Księgi Koheleta i wiersza Horacego są podobne czy różne. Odpowiedź uzasadnij.

7.

0–1

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Zapoznaj się z reprodukcją fresku *Kazanie do ptaków* Giotto z cyklu *Sceny z życia św. Franciszka*.

Giotto, *Kazanie do ptaków*

Wyjaśnij, dlaczego Święty Franciszek jest dziś patronem ekologów. W odpowiedzi odwołaj się do reprodukcji i znanych ci fragmentów *Kwiatków św. Franciszka*.

8.

0–1

.....

.....

.....

Zadanie 9.

Przeczytaj utwór Jana Kochanowskiego.

Jan Kochanowski

Tren IX

Kupić by cię¹, Mądrości, za drogie pieniądze!
Która, jeśli prawdziwie mienią², wszystkie żądze,
Wszystkie ludzkie frasunki³ umiesz wykorzenić,
A człowieka tylko nie⁴ w anioła odmienić,
Który nie wie, co boleść, frasunku nie czuje,
Złym przygodom nie podległ, strachom nie hołduje⁵.
Ty wszystkie rzeczy ludzkie masz za fraszkę⁶ sobie,
Jednaką myśl tak w szczęściu, jako i w żałobie
Zawždy⁷ niesiesz. Ty śmierci namniej⁸ się nie boisz,
Bezpieczna⁹, nieodmienna, niepożyta¹⁰ stoisz.
Ty bogactwa nie złotem, nie skarby wielkimi,
Ale dosytem¹¹ mierzysz i przyrodzonymi¹²
Potrzebami. [...]
Nieszczęśliwy ja człowiek, którym lata swoje
Na tym strawił, żebych był ujrzeć progi twoje!
Terazem nagle z stopniów ostatnich zrzucony
I między insze, jeden z wielu, policzony.

J. Kochanowski, *Tren IX* [w:] tegoż, *Dzieła polskie*, t. II, Warszawa 1969.

Zadanie 9.1. (0–1)

Jaką szkołę filozoficzną uosabia charakteryzowana w utworze *Mądrość*? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

¹ kupić by cię – warto by cię kupić

² jeśli prawdziwie mienią – jeśli mówią prawdę

³ frasunek – zgryzota, smutek, strapienie

⁴ tylko nie – niemalże

⁵ nie hołdować – nie ulegać, nie poddawać się

⁶ mieć za fraszkę – uważać za błahostkę

⁷ zawždy – zawsze

⁸ namniej – wcale; wcale nie

⁹ bezpieczny – tu: wolny od obaw, niepodlegający strachowi

¹⁰ niepożyty – niezwyciężony, niewzruszony

¹¹ dosytem – zaspokojeniem potrzeb

¹² przyrodzonymi – naturalnymi

Zadanie 9.2. (0–1)

Tren to gatunek liryczny wywodzący się z antyku. Podaj jego dwie cechy.

1.
2.

9.2.

0–1

Zadanie 10. (0–1)

Zapoznaj się z utworem Jana Andrzeja Morsztyna.

Jan Andrzej Morsztyn

Do tejże

Oczy twe nie są oczy, ale słońca jaśnie
Świejące, w których blasku każdy rozum gaśnie;
Usta twe nie są usta, lecz koral rumiany,
Których farbą każdy zmysł zostaje związany;
Piersi twe nie są piersi, lecz z nieba surowy
Kształt, który wolą naszą zabiera w okowy.
Tak oczy, usta, piersi, rozum, zmysł i wolą
Blaskiem, farbą i kształtem ćmiał, wiązał, niewolał.

J.A. Morsztyn, *Do tejże* [w:] tegoż, 275 wierszy, Warszawa 1977.

Wpisz do tabeli nazwy dwóch środków stylistycznych zastosowanych w utworze i każdy z nich zilustruj przykładem z tekstu.

Środek stylistyczny	Przykład

10.

0–1

Zadanie 11. (0–1)

Przeczytaj fragment utworu Adama Mickiewicza *Dziady* cz. III.

Adam Mickiewicz

Dziady cz. III

KONRAD

(z towarzyszeniem fletu)

Wznoszę się! lecę! tam, na szczyt opoki –
Już nad plemieniem człowieczem,
Między proroki.
Stąd ja przyszłość ci brudne obłoki
Rozcinam moją żrenicą jak mieczem;
Rękami jak wichrami mgły jej rozdzieram –

Już widno – jasno – z góry na ludy spozieram –
Tam księga sybilińska przyszłych losów świata –
Tam, na dole!
Patrz, patrz, przyszłe wypadki i następne lata,
Jak drobne ptaki, gdy orła postrzegą,
Mnie, orła na niebie!

A. Mickiewicz, *Dziady* cz. III [w:] tegoż, *Utwory dramatyczne*, t. 3, Warszawa 1982.

Uzasadnij, że bohater realizuje romantyczną koncepcję poety-wieszcza.

.....

.....

.....

Zadanie 12.

Przeczytaj fragment *Potopu* Henryka Sienkiewicza.

Henryk Sienkiewicz

Potop

„Przeto wiadomo czynimy całemu stanowi rycerskiemu, [...] oraz wszystkiemu obywatelstwu Wielkiego Księstwa Litewskiego i naszego starostwa żmudzkiego, że jakiegokolwiek *gravamina*¹ ciążyłyby na urodzonym a nam wielce miłym panu Andrzejowi Kmicicu, chorążym orszańskim, te *coram*² jego następnych zasług i chwały zniknąć z pamięci ludzkiej mają, w niczym czci i sławy pomienionemu chorążemu orszańskiemu nie ujmując.”

H. Sienkiewicz, *Potop*, Kraków 2017.

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymień trzy czyny Kmicica, dzięki którym zasłużył na rehabilitację.

1.
2.
3.

¹*gravamina* – przewinienia

²*coram* – wobec

Zadanie 12.2. (0–1)

Wybierz ze znanego ci utworu romantycznego bohatera, którego biografia przypomina losy Kmicica. W uzasadnieniu odpowiedzi odnieś się zarówno do treści *Potopu*, jak i do wybranego utworu romantycznego.

Bohater:

Uzasadnienie:

.....

.....

12.2.

0–1

Zadanie 13. (0–1)

Zapoznaj się z plakatem Andrzeja Pągowskiego do spektaklu *Zbrodnia i kara*.

Andrzej Pągowski, *Zbrodnia i kara*, 2017

Zinterpretuj plakat Andrzeja Pągowskiego w kontekście przesłania *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego. W odpowiedzi uwzględnij dwa elementy graficzne widoczne na plakacie.

.....

.....

.....

.....

.....

13.

0–1

Zadanie 14. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym tekstem.

[...] wszystko, co symboliczne ma skłonność do wielowartościowości, do stałości i zmienności, do wyrażania dobra i zła, życia i śmierci, rozkwitu i wędnięcia, [...] zasłaniania i odsłaniania. Właściwością symbolu jest niedookreśloność, mglistość [...].

W. Kopaliński, *Słownik symboli*, Warszawa 2006.

Odwołując się do powyższej definicji symbolu, zinterpretuj symbolikę Chochła z *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–1)

Przeczytaj utwór Juliana Tuwima.

Julian Tuwim

Mieszkańcy

Straszne mieszkania. W strasznych mieszkaniach
Straszenie mieszkają straszni mieszczenie.
Pleśnią i kopciem pełźnie po ścianach
Zgroza zimowa, ciemne konanie.

Od rana bełkot. Bełkocą, bredzą,
Że deszcz, że drogo, że to, że tamto.
Trochę pochodzą, trochę posiedzą,
I wszystko widmo. I wszystko fantom. [...]

Potem się modlą: „...od nagłej śmierci...
...od wojny ...głodu ...odpoczywanie”
I zasypiają z mordą na piersi
W strasznych mieszkaniach straszni mieszczenie.

J. Tuwim, *Wiersze wybrane*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1986.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do wiersza Juliana Tuwima. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Autor posługuje się słownictwem potocznym.	P	F
2.	W wierszu dominuje funkcja impresyjna.	P	F

Zadanie 16. (0–1)

Przeczytaj fragment opowiadania Brunona Schulza.

Brunon Schulz

Noc wielkiego sezonu

Wtedy mój ojciec dał za wygraną, zeskoczył z wysokiego gzymsu i ruszył z krzykiem ku barykadom sukna. Wyolbrzymiony gniewem, z głową spęczniałą w pięść purpurową, wbiegł, jak walczący prorok, na szafce sukienne i jał przeciwko nim szaleć. Wpierał się całym ciałem w potężne bale wełny i wywazał je z osady, podsuwał się pod ogromne postawy sukna i unosił je na zgarbionych barach, by z wysokości galerii strącać je na ladę z głuchym łomotem. Bale leciały, rozwijając się z łopotem w powietrzu w ogromne chorągwie, półki wybuchały zewsząd wybuchami draperii, wodospadami sukna, jak pod uderzeniem Mojżeszowej laski¹. [...]

A u dołu, u stóp tego Synaju², wyrosłego z gniewu ojca, gestykulował lud, złorzeczył i czcił Baala³, i handlował.

B. Schulz, *Opowiadania. Wybór esejów i listów*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1989.

Wyjaśnij, na czym polega sakralizacja postaci ojca w podanym fragmencie opowiadania Brunona Schulza.

16.

0–1

Zadanie 17. (0–1)

Przeczytaj fragment utworu Hanny Krall.

Hanna Krall

Zdążyć przed Panem Bogiem

Widziałem kiedyś na Żelaznej zbiegowisko. Ludzie tłoczyli się na ulicy dookoła beczki – zwyczajnej drewnianej beczki, na której stał Żyd. Był stary, niski i miał długą brodę.

Przy nim stało dwóch niemieckich oficerów. [...] I ci Niemcy wielkimi krawieckimi nożycami obcinali Żydowi po kawałeczku jego długą brodę, zaśmiewając się do rozpuku.

Tłum, który ich otaczał, też się śmiał. [...]

Nie było jeszcze getta, więc w tej scenie nie czuło się grozy. Z Żydem przecież nic strasznego się nie działo: tyle, że można go było bezkarnie na tej beczce postawić, że ludzie zaczynali już rozumieć, że to jest bezkarne i że budził śmiech. [...]

Wtedy zrozumiałem, że najważniejsze ze wszystkiego jest nie dać wepchnąć się na beczkę. Nigdy, przez nikogo. Rozumiesz?

Wszystko, co robiłem potem – robiłem dlatego, żeby nie dać się wepchnąć.

H. Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*, Kraków 2008.

¹ jak pod uderzeniem Mojżeszowej laski – aluzja do sceny biblijnej zdobycia przez Mojżesza wody ze skały

² Synaj – góra, na której Mojżesz otrzymał od Boga Tablice Przykazań

³ Baal – imię kananejskiego boga przyrody i płodności, czcicieli Baala uważano za grzeszników

Wyjaśnij, co bohater zrozumiał, obserwując przedstawioną scenę, i jak wpłynęło to na jego późniejsze działania. W odpowiedzi odwołaj się do fragmentu oraz do znajomości całości reportażu *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall.

Zadanie 18. (0–1)

Przeczytaj fragment opowiadania Marka Nowakowskiego *Górq „Edek”*.

Marek Nowakowski
Górq „Edek”

To ten z *Tanga* Mrożka. Przebojowy, agresywny cham. Zrazu potulny, rozrasta się i dominować zaczyna. Szybko osiąga swoje żarłoczne cele. Skojarzenie nasunęło mi się w związku z pewnym incydentem zaobserwowanym na zapchanej samochodami, niewielkiej ulicy w centrum miasta. [...]

Kierowca fiacika [...] nie zrezygnował [...]. Chciał chociaż dać głos w sprawie dziejącej się nieprawości. Wsiadł z samochodu. Był to niewysoki, drobny młodzian o szczupłej twarzy, w okularach. Inteligent jakiś. Prawie równocześnie wysiadł z forda jego właściciel. Wysoki, tęgi mężczyzna w skórzanej kurtce. Widziałem jego krok. Mocny, zamaszysty.

– Panie, jak tak można? – zabrzmiał głos kierowcy „malucha”, drgający bezsilną skargą. A „Edek”, bo on to był, sunął jak wieża obłąźnicza i z wysokości swoich 190 przeszło centymetrów patrzył przed siebie – wcale nie widząc tego cherlaka w okularach. Wymusił i zdobył miejsce dla swego forda. Teraz parł do następnego celu. Zniknął w pobliskiej bramie, opatrzonej tabliczkami z nazwami firm i przedstawicielstw handlowych.

M. Nowakowski, *Górq „Edek”* [w:] tegoż, *Księżę Nocy. Najlepsze opowiadania*, Warszawa 2018.

Wyjaśnij, jaki związek z treścią opowiadania Marka Nowakowskiego ma *Tango* Sławomira Mrożka. Odwołaj się do treści obu utworów.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

ISBN 978-83-8197-422-6

9 788381 974226

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO**

POZIOM PODSTAWOWY

Próbna Matura z Operonem 2023/2024

TERMIN: 21 listopada 2023 r.

WYPRACOWANIE

CZAS PRACY: 240 minut (łącznie na napisanie części 1., 2. i 3.)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA CZĘŚĆ 3.: 35

2

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone 1 i 2 – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z wypracowaniem zawiera **16 stron** (zadanie 19.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wypracowania, który wybierasz do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Poziom podstawowy

Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleeta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana
Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*
Homer, *Iliada* (fragmenty)
Sofokles, *Antygona*
Lament świętokrzyski (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie (fragmenty)
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
William Szekspir, *Makbet*
Molier, *Skąpiec*
Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, *Dziady* cz. III
Juliusz Słowacki, *Kordian*
Bolesław Prus, *Lalka*
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Stanisław Wyspiański, *Wesele*
Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*
Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
Albert Camus, *Dżuma*
George Orwell, *Rok 1984*
Sławomir Mrożek, *Tango*
Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Góra „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:

Ignacy Krasicki, bajki
Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II, *Pan Tadeusz*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Poziom rozszerzony

Homer, *Odyseja* (fragmenty)
Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty)
Platon, *Państwo* (fragmenty)
św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
William Szekspir, *Hamlet*
Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
Sławomir Mrozek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

William Szekspir, *Romeo i Julia*
Ignacy Krasicki, wybrane satyry
Adam Mickiewicz, wybrane ballady, w tym *Romantyczność*
Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
Antoni Libera, *Madame*
Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej

Aleksander Fredro, *Zemsta*

Poziom rozszerzony

Arystofanes, *Chmury*
Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Treny* (jako cykl poetycki)
Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

Część 3. Wypracowanie

Zadanie 19. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa**, wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 2 i 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Przeżycie czytelnicze jako doświadczenie kształtujące człowieka.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Temat 2.

Rodzice i dzieci – pokoleniowe konflikty i ich konsekwencje.

W pracy odwołaj się do:

- *Antygony* Sofoklesa,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

na temat nr

[illegible]

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

ISBN 978-83-8197-423-3

